

N:o 20.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 10 Maj 1878.
— — — — Andra Kammaren den 10 — —

Riksdagens underdåniga skrifvelse, i anledning af den år 1877 verkställda granskning af statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under år 1875.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16.)

S. A. K.

Efter pröfning af hvad Riksdagens nästlidet år församlade Revisorer rörande då verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1875, uti afgifven berättelse anmält samt vederbörande förvaltande verk och myndigheter uti deröfver afgifna underdåniga förklaringar hos Eders Kongl. Maj:t andragit, får Riksdagen i nedan omförmälda ämnen underdånigst anföra följande:

Arméförvaltningen.

Med afseende å detta embetsverks räkenskaper hade revisorerne omförmält, hurusom i hufvudboken för riksstatens fjerde hufvudtitel i

åtskilliga konton förekomme termen: »anticipation». Der sålunda en och samma benämning begagnades ansåge Revisorerne, det man borde kunna vänta, att samma sakförhållande öfver allt menades. Så vore dock ej fallet. Hvad de utgående anticipationerna anginge, så vore i detalj förhållandet följande:

De från 1875 till 1876 å de ordinarie anslagstitlarne balanserade s. k. »anticipationer» utgjorde en summa af tillsammans Kr. 486,896: 65 öre.

Denna summa fördelade sig på följande sätt:

Konto: <i>Chefen för Landtförsvars-departementet</i>	500: —
Hyresersättning, utbetalad 24 December 1875, för 1:sta kvartalet af 1876.	
Konto: <i>Generalstaben</i>	11,000: —
Aflöningar, utbetalade 30 December 1875, för Januari 1876.	
Konto: <i>Lifgardet till häst</i>	1,200: —
Aflöningar till underbefäl, utanordnade 30 December 1875, för Januari 1876.	
Konto: <i>Svea Lifgarde</i>	2,000: —
Aflöningar till underbefäl, utanordnade 30 December 1875, för Januari 1876.	
Konto: <i>Andra Lifgardet</i>	2,000: —
Aflöningar till underbefäl, utanordnade 30 December 1875, för Januari 1876.	
Konto: <i>Svea, Göta och Vendes artilleri-regementen</i>	10,000: —
Aflöningar till underbefäl vid Svea artilleriregemente, utanordnade 30 December 1875, för Januari 1876.	
Aflöningar till underbefäl vid Göta artilleriregemente, utanordnade 30 December 1875, för Januari 1876.	

Samtliga dessa anticipationer vore således anvisningar på kommande års medel för kommande års behof.

De två återstående anticipationerna vore deremot helt och hållet eller delvis af annan natur.

Konto: *Arméförvaltningen* utginge med en anticipation af 12,870: —

Af denna summa hade tillsammans 9,220 Kr. under år 1875 utanordnats till aflöningar och 3,650 Kr. till gratifikation, allt under året. Anslaget till Arméförvaltningen hade ej härtill lemnat tillgång, utan hade sagde 12,870 Kr., så vidt utrönas kunnat, anvisats på förenade mötespassevo-

lansfonden och invalidhusfonden. Dessa fonder hade dock icke under år 1875 till anslaget för Arméförvaltningen återbetalt de sålunda å dem anvisade summorna, utan hade detta förmodligen först skett under år 1876, hvilket antagligen vore orsaken till, att beloppet upptagits såsom anticipation.

Hela detta kontos anticipation utgjorde således en räkningsuppgörelse mellan olika kassor, hvilken tycktes ej egt rum under året; men medlen vore dock under året disponibla. Anticipationen vore således blott skenbar; den bestode af årets medel, använda till årets behof.

Konto: *Indelta arméns och Vermlands fältjägerregementes vapenöfningar* utginge med en anticipation af 447,326: 65.

Af denna summa hade tillsammans 407,000 Kr. under olika data i Oktober månad 1875 utanordnats till möteskostnader för 1876.

Denna del af anticipationen vore således en anvisning på *kommande* års medel för *kommande* års behof liksom de först omförmälda.

Resten af anticipationen, Kr. 40,326: 65 öre, vore deremot en del af den år 1874 genom fälttjenstöfningarne i Småland och Vestergötland uppkomna *bristen*, stor vid 1874 års utgång Kr. 85,550: 13 öre.

Å kontot: *Besparingarne å riksstatens Fjerde hufvudtitel* funne man under disponerade besparingar: »till kostnader för 1874 års fälttjenstöfningar samt till betäckande af brist i anslaget till Indelta arméns och Vermlands fältjägerregementes vapenöfningar» Kr. 51,972: 60.

Bristen vid 1875 års utgång borde således hafva nedgått till 85,550: 13
minskade med 51,972: 60
eller Kr. 33,577: 53.

Då den likväl, såsom förut anförts, vid revisionsårets utgång vore Kr. 40,326: 65 öre, så hade således, äfven år 1875 å detta anslag ett öfverskridande af de egentliga tillgångarne med Kr. 6,749: 12 öre egt rum.

Äfven å de extra ordinarie anslagen under Fjerde hufvudtiteln förekomme »anticipationer» till ett sammanlagdt belopp af Kr. 342,023: 4 öre.

Denna summa fördelade sig på följande sätt:

Konto: <i>Generalstabens Topografiska afdelnings arbeten</i>	16,000: —.
Häraf reqvirerades 6,000 Kr. af chefen för Generalstaben den 28 Oktober 1875 i förskott å 1876 års anslag i och för »förberedande arbeten för nästa år», hvarvid han stödde sig på Kongl. brefvet af den 15 Oktober 1875.	
Resten, 10,000 Kr., hade reqvirerats den 16 December 1875, äfvenledes i förskott å kommande års medel, men denna gång utan angifvet stöd af något Kongl. bref.	
Konto: <i>Karlskrona fästningsbyggnad</i>	324,970: 98.

Häraf hade 120,000 Kr. utanordnats i förskott på kommande års medel till arbeten antagligen verkställda under året, men i hvarje fall tillhörande den för båda åren gemensamma anläggningen.

Resten af anticipationen, 204,970: 98, låge i de under året verkställda betydliga liquiderna för pansarplåt. Således kunde äfven denna del af anticipationen sägas vara gjord i och för ett för båda åren gemensamt behof.

Man kunde således anse anticipationerna å båda dessa konton bestå i anvisning på *kommande* års medel för *kommande* års behof.

Konto: <i>Inlösen af persedlar vid Svea artilleriregemente i följd af passevolansens upphörande</i> m. m.	1,052: 6.
--	-----------

Anslaget i riksstaten under denna titel vore ett *förslagsanslag*. Någon anvisning på kommande års medel d. v. s. någon »anticipation», vore således å denna anslagstitel ej möjlig, enär årets tillgång vore obegränsad. Benämningen anticipation vore således der alldeles meningsvidrigt begagnad.

Revisorerne, som vore af den mening, att i de konton, der sådana förhållanden förekomme, termen »anticipation» borde utbytas mot eller efterföljas af en specifikation af anvisningen, såsom det skett i Arméförvaltningens, i Statsrevisorernes berättelse för år 1876, pag. 270—273, intagna omarbetning af konton för anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägerregementets vapenöfningar för åren 1872—1874, ansåge att ett sådant förfarande skulle i väsentlig mån underlätta granskningens verkställande.

Uti häröfver afgifvet underdånigt utlåtande har Arméförvaltningens intendentsdepartementet *dels* åberopat sitt bokslutskontors, i infordradt yttrande, afgifna förklaring, att i det för hufvudbokens upprättande gällande formulär ingen annan rubrik än »anticipation» vore angifven till betecknande af sådana belopp, hvarmed reservationsanslagen under redogörelseåret kunde öfverskridas, och hvilka derfor borde till följande år öfverföras i ändamål att från det årets anslag ersättas, och att bristen å anslaget för *Indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar*, vare sig att denna brist härledde sig af utgifvet förskott för ett blifvande år eller uppkommit af annan anledning, bort, på sätt jemväl egt rum, såsom »anticipation» anses och till efterföljande året öfverföras, samt slutligen, beträffande »anticipationen» på det extra anslaget, erkänt anmärkningen såsom riktig i formelt afseende under förklarande, såsom orsak till denna anticipation, att, emedan åtskilliga kostnader ännu vid 1875 års slut återstode att under följande året från det extra anslaget gäldas, kontoret ansett enklast att genom öfverförande till sistberörda år af den å anslaget varande brist få vid afslutandet af 1876 års hufvudbok, ej mindre denna, än ock den å samma extra anslag då uppkomna ytterligare brist på en gång från Riksgäldskontoret ersatt, hvilket, enligt hvad Departementet upplyst, äfven numera trädt i verkställighet, *dels* för egen del anfört att, då bokföringstermen »anticipation» visserligen, såsom Revisorerna ansett, innefattade begreppet om en anvisning af medel på ett kommande års anslag för det årets behof, hvaremot anslagets otillräcklighet för sjelfva räkenskapsåret rättast uttrycktes genom benämningen »*brist*», Revisorernes anmärkning äfven i afseende å vapenöfningsanslaget otvifvelaktigt vore i sig sjelf riktig, ehuru den i öfrigt saknade betydelse, emedan ej mindre anslagets »*brist*» vid 1875 års slut än »anticipationen» under samma år på 1876 års anslag bort, på sätt i hufvudboken jemväl skett, till sistnämnda års anslagskonto under balanstitel öfverföras, att från det årets anslag ersättas. Hvad vidare anginge Revisorernes gjorda antydan derom, att för framtiden antingen utbyte af termen »anticipation» eller ock balansbeloppets specifikation medelst behörig omarbetning af anslagets konton borde ske, så ansåge Departementet, att svårligen någon lämpligare benämning, än den nu använda, kunde för här omhandlade fall uppletas. Att åter begagna den senare utvägen, eller balanssummans särskiljande i olika delar, allt efter dessas egenskap af »*brist*» eller verklig »anticipation», förutsatte, såsom Revisorerna äfven tycktes hafva funnit, bokslutets uppgörande

efter en ny grund i afseende å redovisningen af utgifter, förskott, fordringar och skulder samt skulle således medföra en långt vidsträcktare förändring än blott beträffande en eller annan balanssumma, hvadan detta förfaringssätt icke kunde i sjelfva hufvudboken iakttagas, såsom varande oförenligt med tillämpningen af nu gällande bokslutsformulär; och då en omarbetning i det åsyftade hänseendet af hufvudbokens kon-ton medelst upprättande af en särskild, till hufvudboken hörande bila-ga, hvilken, för att utgöra något verkligt helt, borde omfatta hufvudti-telns *alla* anslag jemte Arméförvaltningens samtliga fonder, skulle blifva nästan liktydigt med ett utarbetande af tvenne särskilda hufvudböcker efter olika redovisningsform, men sådant tycktes vara en mindre enkel åtgärd än uppgörande af en enda hufvudbok, byggd på riktigare grun-der än de nuvarande, förestälde sig Departementet, att Revisorernes sist omförmälda yttrande icke vore af beskaffenhet, att någon särskild åt-gärd i anledning deraf borde vara af behovet påkallad.

Kongl. Arméförvaltningens Civila departement, som jemväl i an-ledning af Revisorernes förrberörda yttrande sig utlätit, har först, be-träffande den under konto »Arméförvaltningen» förekommande anticipa-tion å 12,870 kronor, upplyst, att med tillkomsten häraf förhölle sig på sätt Revisorerne antagit, eller att Förvaltningen å Civila departementet under år 1875 från nämnda anslag anordnat dels till aflöning åt öfver-talige tjänstemän 9,220 kronor och dels till gratifikationer åt extra or-dinarie tjänstemän 3,650 kronor, att, på grund af nådiga brefven den 26 September 1865, den 15 Oktober 1869 och den 12 Februari 1875, med sammanlagdt 12,870 kronor ersättas från förenade mötespassevolans-fonden, som stode under förvaltning af Arméförvaltningens Intendents-departement; och vore således den såsom anticipation å anslaget för Arméförvaltningen i 1875 års hufvudbok upptagna posten, 12,870 kro-nor, då i verkligheten en anslagets fordran hos nämnda fond, hvilken fordran väl kunnat samma år derifrån blifva ersatt, ehuru, då sådant ej skett, uan ersättningen i stället tillflutit anslaget påföljande året, be-loppet upptagits såsom anticipation å anslaget. I afseende åter å an-märkta anticipationen å konto för extra anslaget *Generalstabens topografi-ska afdelnings arbeten* förekomme, att, af det å nämnda anslags konto som anticipation upptagna belopp, 16,000 kronor, en del eller 6,000 kronor, såsom ofvan nämnts, blifvit efter requisition till chefen för Generalsta-ben redan under år 1875 i afräkning å 1876 års anslag utbetalad på grund af nådiga brevet den 15 Oktober förstnämnda år, hvarigenom,

sedan samma års anslag visat sig otillräckligt, en anticipation till sagda belopp å 1876 års anslag medgifvits, samt att återstående 10,000 kronor af Förvaltningens Civila departement den 21 December 1875 anordnats till chefen för nämnda stab uppå hans den 16 samma månad derå afgifna requisition. Hvad vidkomme sist omförmälda anordningsåtgärd, hade Förvaltningen i detta, likasom i flera andra liknande fall, ansett sig oförhindrad att utan särskildt nådigt medgifvande vid slutet af ett år bevilja anordnande af medel, hvilka de första dagarne af påföljande året varit för nödvändiga utgifters bestridande erforderliga. Det hade äfven syntes Förvaltningen lämpligast och med minsta omgång förenadt att, då, såsom i detta fall varit händelsen, anslag äfven för det påföljande året funnes beviljad, de erforderliga medlen direkte blefve anordnade från det anslag, dit de hörde; ty, om ock härigenom på ena årets anslag uppstode en anticipation att af påföljande årets anslag betäckas, kunde dock medelst ett sådant förfaringssätt undvikas den mera vidlyftiga åtgärden med ersättande genom omföring, som blefve en följd deraf, att medel anordnades under försträckningstitel, och hade sist omförmälda belopp, 10,000 kronor, blifvit, enligt hvad den derå utfärdade anordning utvisade, på vederbörande redogörare disponeradt den 31 December 1875, hvilken dag beloppet ock i Förvaltningens kassa utbetalts. I anledning af Revisorernes åsigt derom, att benämningen »anticipation» borde i räkenskapen utbytas mot eller efterföljas af en »specifikation af anvisningen» hade Förvaltningen å Civila departementet för sin del funnit något egentligt hinder icke möta för iakttagande af ett sådant förfaringssätt.

Med afseende å den af Revisorerne omförmälda anticipationen å konto: »Karlskrona fästningsbyggnad» har Arméförvaltningens Fortifikationsdepartement uti afgifvet underdånigt utlåtande erinrat, att denna anticipation uppkommit sålunda, att Eders Kongl. Maj:t med afseende å såväl de flerfaldiga fördelar, som blefve följderna af ett skyndsammare fullgörande af kontraherad leverans af pansarplåt för befästningarna i Karlskrona skärgård, än 1875 års anslag medgäfvit, som ock å angelägenheten deraf, att tiden för fullbordandet af Kungsholms fästningsbyggnad inskränktes till utgången af år 1877, genom nådiga bref den 3 September och 8 Oktober 1875 bemyndigat Arméförvaltningen att, mot ersättning från det för påföljande år beviljade anslag till befästningar i Karlskrona skärgård, förskjuta dels 215,000 kronor till liqviden för pansarplåt, deraf dock endast 204,970 kronor 98 öre under året ut-

gått, och dels 120,000 kronor för fästningsarbetets bedrifvande i större omfattning, än som kunde ske med det för året härtill anvisade anslag, hvadan någon anmärkning mot lämpligheten att vid det här ofvan angifna förhållande, hvilket i revisionsberättelsen betecknades såsom utgörande »en anvisning å kommande års anslag för kommande års behof», begagna termen *anticipation*, icke syntes vara af Revisorerna afsedd, hvarförutan Departementet anfört, att mot Revisorernas förslag, att termen »*anticipation*» måtte under vissa angifna förhållanden utbytas eller efterföljas af en specifikation af anvisningen, Departementet för sin del icke hade något att erinra.

Riksdagen, som ej kan annat än dela Revisorernas åsigt derom, att hvarje i räkenskaperna förekommande benämning bör på samtliga ställen, der den begagnas, afse samma sakförhållande, har jemväl ansett, att räkenskaperna böra vara så uppställda, att af dem tydligt framgår, huruvida de under ett år verkställda utbetalningar afsett bestridandet af årets behof eller användts till utgifter, som belöpt sig på ett kommande år; hvadan Riksdagen med anledning af Revisorernas förevarande framställning velat i underdånighet anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t meddela Arméförvaltningen sådana föreskrifter, angående upprättandet af Förvaltningens räkenskaper, att desamma för hvarje anslagstitel tydligen utvisa, så väl hvad som åtgått för löpande årets behof, som ock huru mycket blifvit för kommande års behof utgifvet.

Konsistorierna och Läroverken.

Vid granskning af elementarläroverkens räkenskaper hade Revisorerna funnit att de föreskrifter, som i 134 § af Kongl. Maj:ts nådiga stadga för rikets allmänna elementarläroverk den 29 Januari 1859 vore meddelade, angående de till läroverken hörande kassors inkomster och utgifter, blifvit vid skilda läroverk på olika sätt tillämpade. Sålunda hade de sammanskottsavgifter, som, enligt mom. 1 punkt. c af åberopade §, kunde lärjungarna åläggas, vid några läroverk dels utgått med olika belopp af olika lärjungar, dels ock af vissa bland dem icke erlagts, under det att vid andra läroverk berörda avgifter påförts samtliga lärjungar till enahanda belopp. Vidare rådde i afseende å utgiftsposternas fördelning på kassorna stor skiljaktighet. I detta afseende anfördes, att aflöningen till läkare påförts vid vissa läroverk den s. k. egna kas-

san ensam, vid åtskilliga denna jemte premie- och fattigkassan, vid andra åter sistnämnda kassa ensam, vid några slutligen terminsafgiftskassan (§ 134, mom. 1, punkt. d). Äfven hade förekommit, att utgiften för läroverkshusets vidmakthållande och hvad dertill hörde blifvit i egna kassan afförda, ehuru dessa utgifter rätteligen syntes tillkomma byggnadskassan eller den i Kongl. cirkuläret den 11 December 1863 omförmälda byggnadsfond. I sammanhang härmed hade Revisorerne jemväl inhemtat, att den egna kassan, hvilken mångenstädes till största delen bildades genom de afgifter, som lärjungarne ålades, vid åtskilliga läroverk endast med svårighet och genom stark förhöjning af dessa afgifter kunnat bestrida densamma påförda utgifter samt till och med kommit att häfta i ej obetydlig skuld till öfriga läroverkskassor eller till redögöraren. Revisorerne hade ansett sig böra fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden, hvilka syntes egnade att föranleda ett förtydligande eller förfullständigande af nu gällande föreskrifter i dessa ämnen.

Under förmälan, att genom Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär den 11 December 1863 vore förordnadt, bland annat, att vid hvarje elementarläroverk inom riket skulle, genom en förhöjning af 5 riksdaler i den terminliga afgiften för lärjungarne, bildas en byggnadsfond, att användas till nybyggnadsföretag och reparationer, hade Revisorerne härjemte anført, att de vid granskning af pedagogiernas räkenskaper funnit, att sådana byggnadsfonder blifvit bildade vid pedagogierna i Falköping, Södertelje, Grenna och Cimbrishamn, men icke vid de öfriga af dessa läroverk.

Utan att inlåta sig i bedömande, huruvida berörda cirkulär, i likhet med hvad som syntes vara förhållandet med afseende å åtskilliga andra rörande elementarläroverken meddelade föreskrifter, vore tillämpligt jemväl å pedagogierna, hade Revisorerne dock icke ansett sig böra med tystnad förbigå det olika förfaringssätt, som i detta hänseende syntes ega rum.

Riksdagen, som af de öfver Revisorerne ifrågavarande framställningar från rikets samtliga läroverkskollegier med flera myndigheter inkomna yttranden funnit en ytterligare bekräftelse å Revisorerne anmärkning angående det olika sätt, hvarpå gällande läroverksstadgas föreskrifter i förevarande afseende tillämpas, har ansett åtgärder böra vidtagas för åvägabringande af enhet härutinnan; och, jemte det hos Riksdagen anmärkts, att en inskränkning i antalet af elementarläroverkens och pedagogiernas kassor vore önskvärd såsom ledande till enkelhet och

öfverensstämmelse i kassornas förvaltning, har äfven den åsigt uttalats, att medellöse lärjungar borde beredas den största möjliga mildring i bidragen till dessa kassor.

Riksdagen får alltså i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t behagade meddela nödiga föreskrifter till förtydligande af de i gällande författningar gifna stadganden, angående så väl afgifterna till elementarläroverkens och pedagogiernas kassor som ock dessa kassors förvaltning, äfvensom i sammanhang dermed taga i öfvervägande, huruvida en minskning af nämnda kassors antal lämpligen må ega rum.

Genom Kongl. kungörelsen den 10 April 1863, angående inskränkning i behörigheten att undfå lån af allmänna medel, är förordnadt, bland annat, att ledamot i styrelse, som har sig anförtrodd förvaltning af allmänna medel, icke må ikläda sig betalningsansvar för lån af de under sådan styrelses förvaltning ställda medel; och i 138 § af läroverksstadgan föreskrifves, att räkenskaperna vid de kassor, för hvilka rektor eller bibliotekarie ansvarar, skola af läroverkskollegium granskas och underskrifvas, samt att, om ingen anmärkning vid räkenskapens beskaffenhet eller ock i afseende på någon för medlen stäld säkerhet göres och i följd af försummelse härutinnan förlust för kassan uppkommer, kollegiets ledamöter skola, en för alla och alla för en, för densamma vara ansvarige.

Med anförande af nämnda stadgande hade Revisorerne, som af räkenskaperna för elementarläroverken inhemtat, att vid åtskilliga läroverk ledamöterna i kollegierna häftade i skuld för lån ur läroverkens kassor, framhållit önskvärdenheten af att den i förstnämnda kungörelse meddelade föreskrift äfven uti i fråga varande afseende måtte vinna tillämpning; Och får Riksdagen, som delar den af Revisorerne härutinnan framställda önskan, i underdånighet anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t vidtaga de för berörda ändamåls vinnande erforderliga åtgärder.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 10 Maj 1878.